GOD. XXVIII BROJ 2 BEOGRAD, FEBRUAR 1959 CENA 20 DIN.

VERSKI BLAGOVEST

MESEČNIK

U Lurdu se pojavi Marijin lik, nek zaori svaki u radostan klik:
Zdravo, zdravo Marijo!

HEROD IDUMEJAC I TIRANIN

„Kad se Isus rodi u Betlehemu, u Judeji, u vrijeme kralja Heroda..." Tako evanđelist Matej (2, 1) vremenski označuje dolazak Mesijin. Kralj Herod baš je po tome toliko poznat, što je vladao u Judeji u vrijeme, kad se Isus rodio. On je osnivač jedne dinastije i bio je od presudnog značenja po židovski narod otprilike kroz jedno stoljeće. Povijest ovog pustolova i tiranina u mnogome osvjetljuje stranice povjesnih novozavjetnih svetih Knjiga.

1. Bacimo najprije letimični pogled na politički položaj židovskog naroda prije Kristova rođenja. Godine 587 pr. Krista babilonski kralj Nabukodonozor razorio je Jeruzalem i velik dio židovskog naroda preselio u istočne krajeve svoje države. Babilonsko sužanjstvo prestaje god. 538. Perzijski kralj Kir dopustio je Židovima, da se opet vrate u svoju domovinu. Pod vlašću Perzijanaca ostali su Židovi do Aleksandra Velikog. Nakon njegove smrti (god. 323) Židovi su do god. 198 gotovo bez prestanka bili pod vlašću egipatskih kraljeva Ptolomejevića. Te su godine Ptolomejevići u jednoj bitci podlegli sirskim kraljevima i tako je Palestina došla pod političku vlast sirskih vladara Seleukovića ili Seleucida. Pod vladavinom egipatskih kraljeva živjeli su Židovi mirno. Pod Seleukovićima su započeli vjerski progoni. Godine 168 zabrani sirski kralj Antioh IV. Epifan (174—164) obdržavanje Mojsijeva Zakona i ukine kult u jeruzalemskom hramu.

2. Tada su podigli narodni ustanak svećenik Matatija i njegovi sinovi. Dobili su naziv Makabejci, i obično se tumači, da to ime znači: čekić. Juda Makabejac udarao je naime po neprijateljima svog naroda kao silan čekić. Borbe Makabejaca trajale su dugo i konačno su Makabejci postali veliki svećenici i politički vladari židovskog naroda. Makabejska ili Hasmonejska dinastija vladala je nad židovskim narodom sve do 37 g. pr. Krista. Tada je zauvijek uklonjena s vlasti, premda je posljednji njen odvjetak Aristobul III poginuo tek godine 35. No on više nije bio kralj, nego samo veliki svećenik pod vlašću Herodovom. Propasti Makabejske dinastije pridonijeli su: nutarnji razdor među članovima kraljevske obitelji i Herodove intrige.

3. Makabejsku dinastiju poznajemo dosta dobro iz dviju knjiga Makabejaca, koje spadaju u Sveto Pismo Starog Zavjeta. Simpatični su to vojskovođe i vladari. Oni su vrlo hrabro i mudro vodili židovski narod, tako da je ovaj nakon dugog vremena opet dobio političku samostalnost. No za vrijeme Makabejske kraljice Salome Aleksandre (76—67) započela je borba između dva njena sina Hirkana i Aristobula. Borba se svršila tragično i po dinastiju i po židovski narod.

Povijest te borbe vrlo je zamršena i puna je najrazličitijih obrata. Zavađena braća zovu u pomoć vladare drugih naroda: Parte, Nabatejce i osobito Rimljane. Godine 63 došli su Rimljani prvi puta u Jeruzalem i njihov vojskovođa Pompej ušao je bezobzirno u svetinju nad svetinjama, onaj dio hrama u koji je prema propisima Zakona smio ulaziti samo veliki svećenik.

4. U to se vrijeme u povijest židovskog naroda mnogo upliće Herodov otac Antipatar. On rodom nije bio Židov, nego Idumejac, a po službi je bio kao neki upravitelj kraljevskog dvora Makabejaca. On i njegov sin Herod pristajali su uz slabića Hirkana i uz Rimljane, a Hirkanov brat i suparnik Aristobul tražio je pomoć osobito od rimskih neprijatelja Parta. Borbe su se otegnule i Hirkan odigrava u to vrijeme jadnu i po židovski narod pogubnu ulogu. Kad je Herod godine 42 pobijedio Aristobulova sina Antigona, Hirkan mu dopusti, da se zaruči s Makabejskom kraljevnom Marijamnom. Ona je bila rođena unuka samoga Hirkana. Herod je tada bez sumnje već počeo nišaniti na makabejsko prijestolje, jer je tako stupio u rodbinsku vezu s Makabejcima.

5. Godine 40 u proljeće pođe Antigonu za rukom, da pomoću Parta osvoji Jeruzalem. Tada je Herod skoro izgubio život. U zadnji je čas pobjegao i zatražio utočište u Rimu. Antigon zarobi svog strica Hirkana i dade mu odrezati uši, da prema propisima Mojsijeva Zakona ne bi više mogao izvršivati svećeničku službu. Antigon, posljednji kralj Makabejac, vladao je do godine 37. Ostali su od njega kovani novci s natpisom: „Veliki svećenik Matatijin, kralj Antigon".

6. Herod međutim nije mirovao. Pod konac jeseni godine 40 stiže u Rim. Našao je ondje Antonija i Oktavijana. Jedan i drugi prijazno su ga primili. Herod je najprije mislio, da izradi kraljevski naslov i velikosvećeničku službu za Aristobula, brata Marijamnina, a on sam da ostane upraviteljem njegova dvora, kao što mu je to bio otac kod Hirkana. No Antonije predloži samog Heroda za kralja. Znali su Rimljani, da će im čovjek Herodova kova vrlo dobro doći u ratu s jakim neprijateljima Partima. Tada je dakle rimski senat imenovao Heroda kraljem i on je tom zgodom na Kapitolu prikazao žrtvu. Za kratko se vrijeme opet povrati u Palestinu s naslovom kralja.

7. Antigon je međutim imao dosta jaku vojsku, pa je Herod morao uz pomoć Rimljana najprije osvojiti svoju kraljevinu. Nije to bio posve lagan posao. U proljeće godine 37 dođe sa svojom i rimskom vojskom pod Jeruzalem. Grad se branio vrlo hrabro. Za opsade glavnoga grada Herod se vjenčao s lijepom i kod naroda vrlo obljubljenom Makabejskom kraljevnom Marijamnom. To se dogodilo u Samariji, jer su Samaritanci uopće bili Herodu nakloni zbog velike svoje mržnje na Židove, a posebno na Makabejsku dinastiju. U Samaritancima nalazio je židovski kralj — tuđinac uvijek vjerne saveznike.

Jeruzalem se opirao opsadi pet mjeseci. Podlegao je istom 3 listopada 37. Vojnici su bez milosrđa ubijali ne samo protivničke vojnike branitelje grada, nego i žene i djecu. Herod je jedva odvratio rimske vojnike, da ne prodru u hram i da ne opljačkaju grad.

Još za vrijeme uličnih borbi pobjegao je posljednji Makabejski kralj Antigon zapovjedniku rimske vojske i zatražio u njega zaštitu. Ovaj bi ga vjerovatno ostavio na životu barem do Antonijeva triumfa. No Herod je uvjerio Antonija, da u Palestini neće biti mira, dok se ne ukloni poslednji ovaj Makabejac. Tada je odlučeno, da mu krvnik sjekirom odsiječe glavu. Dogodilo se to u sirskom gradu Antiohiji.

8. Sada je Herod bio kralj u Palestini. Teritorij, nad kojim je on vladao milošću rimske vlasti, bio je razmjerno znatan. No njegova je ovisnost o Rimljanima bila vrlo velika. I to je bio jedan razlog, zašto ga Židovi nisu trpjeli. On je osim toga bio za njih stranac-nametnik, Idumejac, i još k tome tiranin. Posve dakle krivo čine, koji Heroda tzv. Velikog broje među židovske nacionalne vladare. U doba nacističkog poganskog antisemitizma prikazivala se po mnogim evropskim državama izložba, koja je imala za svrhu raspaliti mržnju gledalaca protiv Židova. Među različitim lažnim argumentima ove izložbe isticala su se naročito ova dva: Herod se prikazivao kao narodni židovski kralj, a Sveto Pismo Starog Zavjeta kao jedna od knjiga, kojima Židovi truju svijet. Kralj-nametnik bio je naprotiv Židovima uvijek težak, uvijek tuđinac i bilo je posve naravno, da je odmah u početku htio umorstvom ukloniti Mesiju, kad se rodio u Betlehemu. No o njegovoj ćemo vladavini govoriti kasnije.

Englesko semenište za kasna zvanja zove se Campion House u Osterley. Iz njega je pre kratkog vremena izašao 700 ti svećenik. Nadbiskup iz Glazgova zaredio je djakona Francis Mc Partlin za svećenika. Taj je zavod bio osnovan 1919 godine za svećeničke kandidate iz prvog svetskog rata i za kasna zvanja. Između ostalog u zavodu svećenički kandidati bez mature svrše dvogodišnji tečaj iz latinskog jezika, kako bi im se omogućio upis u bogoslovije biskupskih semeništa ili u redovnički skolastikat. Polovina kandidata je stupila u redovnički stalež, a druga polovina u svetovne svećenike.

G. 1959 POSVEĆENA PRVOM SAKRAMENTU SV. KRSTA

Liturgija sadrži čitavu crkvenu nauku. Ona je dogma u formi molitve, koja nas ne samo vjerski odgaja, već nas postavlja u direktnu vezu s Bogom. Nemoguće je rastaviti liturgiju od nauke Kristove, jer se logično i stvarno upotpunjuju. Ona je uređena od samog Isusa: „Ovo činite na moju uspomenu!"

Ona je, kako govori benediktinski liturgičar P. Alonso, najveća vjerska umjetnost, koja se sastoji od mistične drame i od molitve, koja tumači mistični akt i obred. Sa svih strana se čuje kako je neophodna potreba, da se čovječanstvo poboljša, da se usmjeri prema istinama vrhunaravnim, a zato je nužna vjerska obnova. Ta vjerska obnova svijeta može se sprovesti jedino preko liturgijske obnove. O tome je napisao posebnu pastirsku poslanicu nadbiskup milanski kardinal J. K. Montini (korizma 1958). U prošloj godini to je najznačajniji događaj na liturgijskom polju. Poslanica „O liturgijskom odgoju" prevedena je na razne jezike, a skoro će biti prevedena i na naš. Ona tumači praktično encikliku „Mediator Dei" od pape Pija XII.

Liturgijska obnova stvarno je išla naprijed i u prošloj godini, i to na umjetničkom polju. Liturgijske misli prodiru i u umjetnost. Možemo konstatirati jednu utješnu činjenicu, da među umjetnicima postoji sve veći interes za religiozne teme i to u duhu liturgije. Prošlog ljeta održana je u Salzburgu velika izložba kršćanske umjetnosti, prva te vrsti u katoličkom svijetu, kojoj je sudjelovalo 13 nacija. Osobita se pažnja posvetila gradnji modernih crkava, naročito liturgijskom prostoru oko velikog žrtvenika i ideji kako će narod što bolje sudjelovati obredima i tako odgajati se u liturgijskom duhu i sa te strane. Zaključeno je, da se u Salzburgu osnuje internacionalni institut za „Modernu kršćansku umjetnost". U Innsbrucku je u augustu bio također kongres katoličkih umjetnika.

Velika je novost osnutak „Internacionalnog instituta Liturgijske umjetnosti", kojemu je svrha, da se podigne dekadenca religiozne umjetnosti. Kad je prošle godine bila održana u Veneciji poznata „Biennale" (XXIX. umjetnička izložba), Liturgijski Institut otkupio je najbolja djela religiozno-liturgijska u vrijednosti od dva milijona i po lira. Za te religiozne slike i kipove, koji su bili nagrađeni posvetio je osobitu pažnju tadašnji mletački patrijarh Roncalli — današnji papa Ivan XXIII.

Liturgijski život napreduje i kod nas. G. 1957 bila je posvećena svetoj Misi sa lijepim uspjehom. Naš časopis donašao je tom prigodom više aktuelnih i praktičnih članaka o sv. misi. Prošla g. 1958 bila je posvećena Gospi Lurdskoj, blaženoj Djevici Mariji, majci Kristovoj i našoj. Po svijetlom i svetom putu liturgije Ona nas vodi Kristu. Marija je započela u historijskoj realnosti otajstvo prisutnosti Emanuela (Boga s nama), jer je porodila Isusa Krista, našeg Spasitelja, a Liturgija produžuje to otajstvo u vremenu i ovjekovječuje ga u formi mističkoj i sakramentalnoj. Gospa je majka fizičkog tijela, a i mističkog tijela Kristovog, iz kojeg proizlazi Crkva. Mi smo u prošloj godini objelodanjivali mnogo članaka o našoj Gospi prigodom 100 godišnjice njezinog prikazanja u Lurdu.

Pisati i govoriti o liturgiji izgleda nekima govoriti potpuno izvan svijeta i realnosti, koje nitko ne shvaća, koje ne rješavaju nikakve socijalne, ni internacionalne probleme. Ali čovjek ima potrebu, da bude u odnošaju, u vezi s Bogom, da moli, jer je najizvrsnija molitva po svojem autoritetu, po svojoj formi, po svojoj historiji: Liturgija. Po zaključku Interdiecezanskog Liturgijskog Odbora (ILO) u Zagrebu određeno je, da ova g. 1959 bude posvećena prvom i najpotrebitijem sakramentu sv. Krsta, početku našeg vjerskog života. To će započeti nedjeljom Sedamdesetnicom, da vjernici shvate duboki smisao obreda sv. krštenja. Po našim župama, u svim našim biskupijama poučavati će se vjernici, osobito kroz korizmu, o važnosti sv. Krsta kao početnika milosnog života i temelja kršćanskih kreposti. Posvetit će se više brige uređaju i dostojnom ukrasu krstionica. Ovogodišnja priprema za Uskrsno Bdijenje (Vigilija) neka bude u posebnom znaku obnove krsnog zavjeta, a neka se ne propusti ni kod prve svete pričesti.

Na svojoj liturgijskoj stranici kroz ovu godinu naš će časopis donijeti prigodne članke o sv. Krstu, o razvoju obreda krštenja, o krsnom slavlju i o krstionicama. Spomenut ćemo i naše najglasovitije krstionice iz prošlih stoljeća, kao n. pr. onu kneza Višeslava iz 9 v., a to su spomenici prve naše kršćanske civilizacije i ulaza u kolo kulturnih evropskih naroda. Krstionice su ulazna vrata u vjeru, u milost, u svetu katoličku Crkvu. Ali su one i draga i dirljiva uspomena za djiete, roditelje i kumove, koja će se u životu spominjati i koja će ih sjećati, da su djeca Božja i sinovi kraljevstva nebeskoga.

»BLISTAVA KRAJINA IZNAD SUNCA«

II Šta vele prirodoslovci?

Današnji svijet je vrlo kritičan i skeptičan. On vjeruje samo ono, što vidi. Zato bi tkogod mogao smatrati neumjesnim, da vjeru jednog starog i nepismenog crnca iz Afrike ozbiljno uzimamo u razmatranje i ljudima stavljamo za uzor. Ne čini jak dojam našem modernom svijetu ni vjera svih bogoslova svijeta skupa ni vjera kardinala sa tri doktorata, nego ono što kažu fizičari i prirodoslovci. Međutim kad bi pitanje, koje smo načeli, osvijetlili sa stanovišta učenjaka prirodoslovne struke, izašla bi omašna knjiga.

Svakako bi bilo zanimljivo čuti, što o svrsi ljudskog života vele glasoviti fizičari, zvjezdoslovci, matematičari, prirodoslovci životinjskog i biljnog svijeta i dr. Spomenimo par njih.

Ugledni francuski zvjezdoslovac Hervé Faye, profesor politehnike i član Akademije (umro 1902) napisao je čitavu knjigu o porijeklu svijeta (»Sur l' origine du monde«). U toj knjizi veli na jednom mjestu, da čovjek kao prvi utisak, kada promatra mehanizam zvjezdanog neba, ima osjećaj, da postoji jedan viši svijet iznad sitnica u našoj okolici, koji nismo u stanju upoznati. **»Ima osim ovih stvari dolje i našega tijela, osim onih blistavih zvijezda još nešto. Ima duh, ima misao. Pa kako naš razum nije sam sebe stvorio, mora da se u svijetu nalazi jedna viša inteligencija, od koje i naša potiče. I što veličanstvenije predstavljamo tu inteligenciju, to je bliža istini. Nema opasnosti da bismo se prevarili, ako u njoj vidimo pokretača svih stvari i na nju svodimo sav sjaj neba.«** Doista krasne misli. Ali zaključne riječi nas upravo iznenađuju: **»Tako dolazimo do toga, da shvatimo i primimo staru formulu, koja glasi: Bog otac svemogući, Stvoritelj neba i zemlje."**

Eto gle, kako učeni zvjezdoslovac govori kao bogoslov, a to je najbolji znak, da se prirodne znanosti s objavom slažu i da nije istina, da je nauka uzdrmala same temelje vjere.

Da je novovjeki napredak u znanstvenom istraživanju dokazao nemogućnost vjere u Boga, ne bi ni slavni fizičar i obretnik J. R. Mayer, za kojega je Tyndall rekao da od njega nema većeg genija u našem stoljeću, kratko i jezgrovito izjavio: **»Sistemi planeta i svijeta su kompozicije božanske mudrosti.«.** Ne bi glasoviti botaničar Von Martius, istraživač brazilijanskih biljaka, za čije djelo o palmama je veliki Humboldt rekao, da će se spominjati dok je svijeta i vijeka, ovako pisao prijatelju C. G. Carus-u: **»Ponizno poštujem božansku mudrost, koja nas je satkala od sjetilnosti i duha«** i dalje, kako **»tijelo prate sjene boli, dok je besmrtna radost samo ondje, gdje je vječni život.«**

Da ne vjeruje u Boga i vječni život ne bi ni Fr. Gausz, jedan od najvećih zvjedoslovaca i matematičara svih vremena pisao prijatelju Bolyai-ju: **»Neka ti san, kojega zovemo životom, bude sladak, predokus pravoga života u našoj pravoj domovini, gdje probuđenu dušu ne će više pritiskivati ni lanci tromoga tijela, ni granice prostora, ni bičevi zemaljskih boli ni peckanje naših sitničavih potreba i želja.«** Zar ne bi te riječi sasvim lijepo pristajale u usta kojeg našeg korizmenog propovjednika? A onda završava Gausz čeznutljivo poput onog starca iz Bobo-Diulasso, što je umoran od života mislio na blistavu krajinu iznad sunca: **»Daj da teret hrabro i bez mrmljanja do kraja ponesemo ne izgubivši nikada s vida onaj viši cilj. Tad ćemo radosno, kad naš sat otkuca, spustiti breme i vidjeti, gdje gusti zastor pada.«**

Na kakav to zastor misli i što se iza njega krije, razabiremo iz drugih riječi velikog astronoma, gdje otkriva dubinu svoje vjere u prekogrobni život: **»Da duša ljudska živi ne 80 godina, nego 80 milijuna godina, ako ona ipak jednom mora propasti, sve je to trajanje njezina života ipak samo produljivanje života obješenjaku osuđenom na smrt. Osim strogo znanstvenih razloga govori i mnogo štošta drugoga za to, da pokraj ovoga materijalnoga svijeta postoji jedan drugi čisto duhovni svjetski poredak sa isto toliko raznolikosti kao ovaj, u kojem živimo. I u njem treba da imamo dijela.«**

Zanimljivo je, da slavni fizičar **Hirn** svoje zadnje djelo završava sa pjesničkim retcima, koji označuju njegovu nepokolebljivu vjeru u Boga: **„Visoko iznad vremena i prostora tke živa naiviša Misao. I dok sve kruži u vječnoj mijeni, ostaje nepromijenjen miran Duh«!** Ne sjeća li nas taj Duh na »Velikog Duha« starca iz Afrike?

Ali čemu da gomilamo male ustriške izjava velikih prirodoslovaca, kad imamo čitave rasprave i knjige, koje su oni napisali na obranu vjere u Boga i u besmrtni život nakon smrti. Tako je spomenuti fizičar **G. A. Hirn** napisao knjigu: **»Budući život i moderna znanost«**, znameniti fizičar **König** knjigu: **»Postojanje Božje i sreća ljudi«**, veliki matematičar **Euler** knjigu: **»Objava i slobodni mislioci«**, slavni francuski geolog i akademik A. de Lapparent knjigu: **»Znanost i apologetika«**, odlični belgijski geolog i predsjednik Akademije Dewalque raspravu o odnošaju geologije i vjere itd.

Dok smo u gimnaziji na satu prirodopisa slušali profesora, gdje tumači, kako je Majka Priroda sve dobro udesila, dakako bez upliitanja nekog božanstva, izgledali su nam veliki zoolozi i geolozi kao n. pr. Cuvier, Bischof itd. kao apostoli i svećenici novog vijeka, koji će među inteligencijom izbrisati zadnje tragove nadiskustvene vjere u Boga. Ali gle, kako taj **Cuvier** u svom djelu: Rapport sur l' état de l' histoire naturelle« veli, da je **»jedna od naših prvih dužnosti prodrijeti u dobrotu i mudrost Gospodara prirode"**. A slavni kemičar i geolog K. G. Bischof ovako kaže: **»Ništa na zemlji nema svoju samostalnu svrhu. Sve je stvoreno za više ciljeve. I čovjek je samo zato tu, da proslavi Božanstvo i pripremi se za vječnost«** (Populäre Vorlesungen über naturwissenschaftliche Gegenstände). Ovog Karla Gustava Bischofa treba razlikovati od fiziologa Theodora Bischofa, od kojeg je ostao čitav elaborat pod naslovom **»Misli prirodoslovaca o vjeri«**, nažalost netiskan. Ali je zato tiskana knjiga zvjezdoslovca Karla Brauna (3. izdanje izašlo u Münsteru 1905) pod naslovom **»Kozmogonija sa kršćanskog stanovišta«**. Te bi knjige trebalo da čitaju oni, koji se tako jeftino razbacuju frazama, da se vjera u Boga preživjela.

ŽIVOT DOMINIKA SAVIJA

4. POGLAVLJE

Škola u Kastelnovu d'Asti. — Uzorno vladanje. — Odgovor Savijev na zao svijet.

Kad je Dominik svršio niže škole, zaželi poći u više, da steče što više znanja. To su željeli i njegovi roditelji. Ali kako da izvedu taj naum, kad nisu imali novca? Bog, najviš' gospodar sviju stvari, pobrinut će se i za to, da ovo dijete uzmogne krenuti stazom, za koju ga je On odredio.

Dominik je više puta rekao: »O, da sam ptičica, svaki bih dan jutrom i poslije podne odletio u Kastelnovo i tamo bi dalje učio.«

Njegova je živa želja svladala sve poteškoće. Odlučio se na to, da će polaziti općinsku školu, premda je bila gotovo četiri kilometra udaljena. Svaki se dan mogao vidjeti dječačić od kojih desetak godina, kako prevaljuje taj dugi put. Put mu je kadikad oteščavao žestoki vjetar, a kadikad opet žarko sunce, sad opet blato i kiša. Ali sve to nije moglo smesti mališana, koji je toliko težio za znanjem. Hrabro je i s veseljem podnosio sve teškoće i svladavao sve zapreke. Znao je, da je na taj način poslušan svojim roditeljima, i da time može usvojiti znanje za spasenje. To mu je bilo dosta, te je spremno i mirno podnosio sve nezgode. Kad je jednog sparnog ljetnog dana išao u dva sata u školu, susretne se s nekim starijim čovjekom, koji ga gotovo sažalno zapita:

— »Zar se ti, drago dijete, ne bojiš sam prevaliti cijeli taj put?«

— »Ja nisam sam. Sa mnom je anđeo čuvar, koji me prati na svakom koraku« — odgovori dječak.

— »Ali ovaj dugi put po takvoj vrućini mora ti ipak biti težak, ako ga moraš svaki dan četiri puta prevaliti.«

— »Ništa nije teško ni mučno — opet dječak — ako čovjek radi za Gospodara, koji dobro plaća.«

— »A tko je taj gospodar?« — zapita čovjek.

— »To je Gospodin Bog, koji naplaćuje i čašu hladne vode, tko je pruži iz ljubavi!«

Ovaj je čovjek pripovijedao tu zgodu nekim znancima, te je svoje pripovijedanje uvijek zaključio riječima: »Dječak, koji već u tako nježnoj dobi ima takve misli, dat će sigurno mnogima priliku, da o njemu govore, kad stupi na polje života i rada.«

Na putu u školu je bila njegova duša uvijek izvrgnuta teškoj pogibelji sa strane nekih njegovih drugova.

Za toplih se ljetnih dana običavaju mnoga djeca kupati po jamama, potocima i ribnjacima. Češće se nalazi više razodjete djece na otvorenom mjestu, i uvijek postoji za njih dvostruka opasnost; prva je pogibao života, jer se često čuje, kako se koje dijete ili čovjek utopio, a još veća opasnost prijeti dušama nevine djece. Koliko dječaka mora oplakivati gubitak svoje nevinosti, a to baš zbog toga, što su se sastajali na ovakvim mjestima sa zlim drugovima!

Više je Savijevih drugova običavalo ići na takova mjesta na kupanje. No njima nije bilo dosta, što su sami išli, već htjedoše i njega povesti sa sobom. Jedanput im je doista uspjelo, da ga na to nagovore. Kad su ga poslije opomenuli, da nije dobro učinio, vrlo se ražalostio. Nikada ga više poslije toga nisu mogli nagovoriti, da ide onamo. On je više puta oplakivao pogibao, u koju je stavio svoju dušu i tijelo. Dva su ga drzovita druga ipak htjela nagovoriti na to.

— »Hoćeš li se, Dominiče, natjecati s nama?«

— »A u čemu da se natječemo?«

— »U plivanju.«

— »O ne! To neću! Ja ne znam plivati, pa bih se mogao utopiti.«

— »Dođi samo, vidjet ćeš, kako je ugodno u vodi. Kad se kupaš, ne osjećaš više vrućine, dobit ćeš dobar tek i ojačat ćeš svoje tijelo.«

— »Ali ja bih se mogao kod toga utopiti.«

— »A šta, ne boj se, mi ćemo te već naučiti plivati. Ti ćeš najprije gledati nas, a onda ćeš i sam tako raditi kao i mi. Vidjet ćeš, kako mi kao ribe u vodi plivamo i naglavce skačemo.«

— »Pa zar nije grijeh izvrgavati se pogibli?«

— »Kakav grijeh! Ta svi tako rade.«

— »Ako svi tako rade i ako tamo idu, zbog toga pogibao još ne prestaje biti grijehom.«

— »Ako ti ne ćeš roniti, možeš samo druge gledati.«

— »Pustite me na miru! Vi ste me sasvim zbunili. Ne znam, što bih vam rekao.«

— »Dođi samo! Vjeruj nam, mi ćemo te štititi od pogibli.«

— »Prije nego pođem s vama, pitat ću mamu, da li smijem. Ako mi ona dopusti, onda ću doći, a inače ne.«

— »Šuti, glupane, i ne reci ništa svojoj majci, jer ona ti sigurno ne će dopustiti, nego će još reći našim roditeljima, pa će nam oni batinom istjerati vrućinu.«

— »Kad ne date, da rečem svojoj majci, onda je to znak da stvar nije dobra i zato ja ne idem. Ako baš hoćete, da vam istinu kažem, jednom sam se dao prevariti, te sam jedan jedini puta išao s vama, ali ne ću nikada više ići, jer je na takvim mjestima čovjek uvijek u pogibli, da se utopi ili da uvrijedi Boga. Više mi ne govorite o plivanju. Ako to ne vole naši roditelji, vi toga ne smijete više činiti, jer Gospodin kažnjava djecu, koja rade proliv volje svoga oca i majke.«

Ovim je pametnim odgovorom Dominik izbjegao velikoj pogibli. Da ih je slušao, bio bi možda izgubio dragocjeno blago nevinosti, a taj gubitak uvijek sa sobom donosi još tisuću drugih žalosnih posljedica.

5. POGLAVLJE

Dominikovo ponašanje u školi u Kastelnovu. — Riječi njegova učitelja.

Dok je Dominik polazio ovu školu, učio je lakoćer, kako ima da se vlada prema svojim drugovima. Ako je kada opazio, da je koji drug u školi pažljiv, marljiv, da se prema ostalima lijepo vlada, da svoje zadaće dobro nauči i marljivo izrađuje, te ga učitelj hvali, takvoga je odmah uzeo za prijatelja. Ako je pak opazio, da je koji od suučenika lakouman, drzovit, lijen u izvršavanju svojih dužnosti, da o drugima zlo govori, da prosto govori i psuje, takvog se klonio kao okuženoga. Nesložne je srdačno pozdravljao, iskazivao im katkada usluge, no nije se upuštao u tjesnije drugovanje s njima.

Njegovo vladanje u školi u Kastelnovu može biti uzor svakome dječaku, koji želi napredovati u znanju i čestitosti.

Donosim ovdje evo pismeni, trijezni sud tadašnjeg njegova učitelja don Aleksandra, koji je bio učitelj u onom gradskom okružju. On piše:

»S najvećim veseljem dajem svoje svjedočanstvo o dječaku Dominiku Saviju, koji je u vrlo kratko vrijeme stekao svu moju naklonost tako, da sam ga upravo očinskom nježnošću ljubio. Rado se odazivam toj želji, jer mi je još živa, jasna i svježa uspomena na njegovu marljivost, njegovo ponašanje i kreposti.

O njegovu vjerskom ponašanju ne mogu mnogo reći, jer ga je velika udaljenost od ovog mjesta ispričavala, što nije mogao stupiti u đačku kongregaciju. Da joj je pripadao, bio bi sigurno drugima sjajan uzor svojom bogoljubnošću i pobožnošću.

Kad je taj dobri dječak svršio prvi razred u Murijaldu, molio je i bio je primljen dne 21. lipnja 1852. u moj drugi razred. Bio je upravo blagdan svetog Alojzija. Dominik je bio slabašna tijela, vanjština mu je bila ozbiljna, a ujedno blaga, i vrlo ljupka. Čudi bijaše mirne i blage te je uvijek znao ostati hladnokrvan. Njegovo ponašanje u školi i izvan nje, u crkvi i svagdje, kud ga je pratilo oko, misao ili riječ učiteljeva, bilo je takvo, da je na svakoga činilo najbolji i najprijatniji utisak. To je jedna od rijetkih nagrada učitelju za trud, što ga više puta uzalud ulaže, da oplemeni bešćutnu i zlu narav nekih učenika. Stoga moram ustvrditi, da on nije bio samo po prezimenu razborit (savio — razborit) već i po djelima, to jest u marljivosti, pobožnosti, u drugovanju i u svemu svom djelovanju. U školi je izvanredno napredovao u nauci. Uvijek je bio na prvom mjestu, a zaslužio je i druga časna odlikovanja, te je bio gotovo u svim predmetima uvijek najbolji.

Tako sjajan uspjeh u školskim predmetima ne treba pripisati samo njegovoj neobičnoj nadarenosti, već i njegovoj revnosti u učenju i njegovim krepostima.

Osobito udivljenje zaslužuje njegova marljivost, kojom se trudio, da ispuni i najmanje dužnosti kršćanskog učenika, zatim stalnost i čudnovata ustrajnost u pohađanju škole. Premda je bio slaba zdravlja, ipak je svakog dana četiri puta prevalio put od četiri kilometra. I po kišovitom vremenu i po zimskoj mećavi vraćao se on ovim putem ostajući uvijek miran i veseo, što mu svakako moram ubrojiti u veliku zaslugu. Budući da se u školskoj godini 1852—53. razbolio, a roditelji su promijenili boravište, to nažalost nisam više mogao obučavati tako milog učenika. Velike i krasne nade, što sam ih stavljao u njega to više padahu, što sam se više bojao, da će ga preslabo zdravlje ili siromaštvo njegovih roditelja prisiliti, da prekine nauke. Vrlo sam se razveselio, kad sam čuo, da je primljen među pitomce Oratorija sv. Franje Saleskoga, jer će se tamo moći potpuno razviti njegova rijetka nadarenost i uzorna pobožnost.« — Ovako govori njegov učitelj.

6. POGLAVLJE

U školi u Mondoniju. — Teška potvora.

Čini se da je Božja providnost htjela ovome djetetu dati, da dobro upozna, kako je ovaj svijet, na kojem putujemo od mjesta do mjesta, uistinu pravo mjesto progonstva. Ili je pak Bog imao nakanu Dominika slati po raznim selima za to, da uzmognu mnogi upoznati to izvanredno ogledalo kreposti. Potkraj 1852. preselili su se Dominikovi roditelji iz Murijalda u Mondonio, maleno seoce kod Kastelnova. Tamo je on nastavio s istim načinom života, koji je provodio u Murijaldu i Kastelnovu. Stoga bih morao ponoviti isto, što su dosadašnji njegovi učitelji o njemu pisali, jer me isto tako izvjestio gosp. don Kuljero, koji mu je bio učitelj. Ja ću izabrati samo neke osobite crtice, a drugo ću ispustiti, da izbjegnem ponavljanje istih stvari.

»Mogu reći — piše on — da u dvadeset godina, što vršim učiteljsku službu, nisam nikada imao učenika, koji bi u pobožnosti bio jednak Dominiku. Mlad po godinama, sudio je pametno kao kakav odrastao čovjek. Svojom je marljivošću pribavio naklonost učiteljevu, a drugovi su ga svi bez razlike voljeli.

Kad god sam ga pogledao u crkvi, uvijek sam se čudio njegovoj velikoj sabranosti, jer je to nešto vrlo neobično u tako nježnoj dobi. Više sam puta pomislio sam u sebi: »Evo nevine duše, kojoj su otvorene rajske radosti, koja mislima svojim stanuje kod anđela u nebu.«

Osobitim crticama izvješćuje njegov učitelj ovo:

»Jednog je dana počinio jedan od mojih učenika teški prekršaj, te je imao biti kažnjen isključenjem iz škole. Krivci pretekoše ruku pravde. Otišli su k učitelju i prije nego je bila stvar svršena, svalili su svu krivicu na dobrog Dominika. Ja nisam mogao vjerovati, da bi on bio kadar što takva učiniti, ali tužitelji su tu potvoru tako spretno izveli, da sam im napokon povjerovao. Stoga stupim srdit zbog onoga, što se zbilo, u školsku sobu, te stanem

govoriti krivcima najprije općenito, a potom se okrenem k Saviju, te mu rekoh:

— Ti si dakle to načinio? Zar ne znaš, da si zaslužio, da odmah budeš otpušten iz škole? Sreća tvoja, da je to prvi put, što si nešto takva učinio, ali da mi se nisi usudio još kada što takva učiniti.

Da je Dominik rekao samo jednu riječ u svoju odbranu, njegova bi nedužnost odmah bila jasna, ali on je šutio, poniknuo glavom, kao onaj, koji je s pravom ukoren. Nije se usudio niti oči otvoriti.

Ali Bog štiti nevine. Idućeg se dana pronađu pravi krivci i tako izađe na vidjelo Dominikova nevinost. Žao mi je bilo, što sam ga ukorio. Uzeo sam ga na stranu i ovako mu progovorio:

— Dominiče, zašto mi nisi odmah rekao, da si nevin?

Dominik odgovori: — Jer je dotični učinio već više prestupaka, pa bi zbog toga po svoj prilici bio isključen iz škole. Što se mene tiče, ja sam se nadao, da ćete mi oprostiti, jer je to bila prva moja pogreška, zbog koje sam bio u školi tužen. Zatim sam mislio na našeg Božanskog Spasitelja, koji je također bio krivo optužen.

Ja sam na to zašutio, a svi su se divili Dominikovoj strpljivosti, koji je znao zlo vraćati dobrim, te je dapače bio spreman, da na korist krivca pretrpi tešku kaznu." To je izvještaj don Kuljera.

BOJIŠTE VJEČNOGA KRIJESA

Dio prvi: KULA NA DVERCIMA

— Nastavak —

Kada bi Bog i kažnjavao, — ponovio je vesprimski biskup. — Tko bi od nas hodao zdrav i miran pod bremenom vlastitih grijeha? Ja ovim riječima ne kanim braniti one, koji su podigli ruku na svijetlu kraljicu. Ali, bojim se da u tomu ima osvetničke pare, koja se pušila iz vruće, prosute krvi Karla Dračkog...

— Preuzvišeni, sad iz vas govori biskup zagrebački Pavao Horvat. Vi ste mu bili prijatelj. Vi ste uz biskupa zagrebačkog i njegove buntovnike. Što se to događa oko mene?

Mačvanski ban Nikola Gorjanski se igrao zveketavo svojim mačem.

— Preuzvišeni gospodine biskupe, vama ne ubiše oca na đakovačkoj cesti. Vi niste gledali očevo tijelo krvavo u blatnoj grabi...

— U blatu, u grabi, u dvorani dvorca, to je svejedno, — reče biskup.

— Opet ciljate na Karla Dračkog, — viknu ljutito Sigmund.

Usne mačvanskog bana postadoše modre. Drhtale su i govorile:

— Moj otac nije ubio kralja Dračkog. Blaž Forgač mu je raskolio glavu topuzom.

— Tko je namignuo Forgaču da to učini? Tko je smrtno ranjenoga Karla dotukao, zadavio, otrovao? Napokon, svejedno je tko. Zlo je učinjeno, nova krvava njiva, posijana za prokletu žetvu. I gdje je tomu krvavom klijanju kraj?

Starac odmahnu rukama. Kralj i ban su koračali šuteći. Oštrina njihovih koraka govorila je umjesto riječi gnjevom, mučninom i nemirom.

V

— Ako je osveta krvava, mogla bi se razliti nadaleko i potopiti nevine, — rekao je jedan drugi biskup užasnut, uznemiren. — Komu je značila život smrt Jelisavina? Brandenburškom markgrofu kojeg dovede na prijestolje. Našim neprijateljima koji će nas goniti, govoreći: ubiste nemoćnu ženu u tamnici! Sjeni Karla Dračkog, koji je umirao razmrskane glave, pred njezinim očima, na njenu zapovijest?...

Kule Novigrada nisu davale odgovor biskupu Pavlu Horvatu. Šutjele su kao i njegovi suborci, kad ih je ispitivao.

Bune i ratovi znaju početi sveto. Za kratak dah slobode, za mrvicu pravice. Samo to se hoće, jer se ne može više u kaljuži ropstva, pod razvitlanim bičevima nepravde. Kuša se vratiti dio svojeg, vlastitog, otetog. A opet — umiješa se nezvana krv; lješinari zalepršaju crnim krilima nad stijegovima bojovne povorke.

Biskup se sjeća koja krv je posijala ovu krv: Narod hrvatski nije vjerovao ženskoj vladavini. Marija Anžuvinska bila je mlada, zbunjena, bolesna. U magličaste večeri; kada se baruštine oko Dunava isparavaju otrovno i njihova para dosiže sve do dvorskih prozora, Marija je drhtala od čudne groznice. Oči joj su postajale krute kao staklo, teške od crnih sjena. Usne natopljene modrinom šaptale su:

— Strah me je, majko. Ako budem zapovijedala, ubit će me. Ako budem lijepo molila — otjerat će me sa prijestolja. Zašto nemam brata da preuzme moj teret? Zašto na moje mjesto ne dođe Jadviga, moja sestra? Neka ostane i dalje poljska kraljica, ali neka uzme i prijestolje ugarsko-hrvatsko. Ona to može. Ona je jaka, mirna i sveta. A mene je strah...

Nepomični pogled mlade kraljice vukao se oprezno po ukrašenim stijenama odaje. Zapeo bi na mramornom stubu, na zelenom okruglom oknu uskog prozora. Vidjela je jasno šišmiše bijelih krila i smaragdnih očiju. Imali su zmijin zub i letjeli su prema njezinu licu. Kriknula je i uhvatila se za majčina snažna ramena.

Kraljica — udova, Jelisava od plemena Kotromanić, imala je u svom tijelu snagu bosanskih planina, među kojim je ugledala svijet. Njezin otac bio je moćni vladalac Bosne. Njezin muž bio je strašni kralj, pred kojim se poklonila Evropa. Njezin brat, po stricu Vladislavu, bio je Tvrtko, kralj, tigar, koji će učiniti Bosnu velikim kraljevstvom.

Ona je umjela vladati. Ona je i sad vladala. Marija je bila vidljiva sjena na čijoj glavi pridržavaju krunu snažne ruke kraljice Jelisave.

— Nema straha, dok sam ja uz Tebe, — govorila je kćeri. — Gledaj slobodno. Ja sam tu. A preda mnom sve pada u prah. I vojvode i narodi i bijeli šišmiši sa smaragdnim očima. Sve je u mojoj službi.

— I ja sam u tvojoj službi, majko, — reče Marija, vladajući kralj Hrvatske i Ugarske.

— Hoćemo kralja, hoćemo mušku glavu pod krunom svetog Stjepana! Hoćemo za kralja Karla Dračkog!

Bio je to glas Hrvata. Ugri osluhnuše pažljivo. Razmišljali su kratko. I prihvatiše ovaj glas.

Kraljica Jelisava potrostruči straže oko dvora u Budimu.

Omraženi bivši palatin Nikola Gorjanski, kojeg je nedavno, pod pritiskom vlastele uklonila s dvora, uđe ponovo u dvorske odaje.

Glasnici iz Budima poletješe u noć, u Češku. Nosili su pisma zaručniku kraljice Marije, markgrofu Sigmundu od Luksemburga.

Osam dana plovila je kraljevska lađa od Barlette do Senja. Galebovi su oblijetali zastavu na jarbolu. Bila je to zastava napuljskog kralja Karla Dračkog, koji će biti kralj Hrvatske i Ugarske. I na njoj su zlatni anžuvinski ljiljani, kao i na stijegu kraljice Marije. Anžuvinski rod zadržat će u svojoj vlasti Stjepanovu krunu.

Biskup zagrebački, Pavao Horvat, vodi novoga kralja, izabranika narodnog preko Senja, preko Zagreba, prema prijestolju u budimskoj tvrđi.

VI

— Gdje je krvavom klijanju kraj? — upita se dalje Pavao Horvat, zagrebački biskup.

Gledao je kroz prozor, a toranj crkve svetog Krševana stršio je prijeteći u olujno nebo. Kao da dodiruje oluju i prihvaća gromove da ih ovoga puta ne otkloni od ljudi. Toranj, zaštitnik grada bio je u ovoj večeri tamna sjena strogosti.

Biskup se zagleda u crne oblake nad Zadrom. Kakvi su oblaci sada nad tornjevima njegove biskupske crkve u Zagrebu?

Do njegovog sluha dopirao je glas plećata čovjeka u crnom plaštu s bijelim križem, Ivana Paližne, priora vitezova hospitalaca svetog Ivana.

— Čuje li me gospodin biskup Pavao Horvat? — bilo je nestrpljenja u priorovu glasu.

Biskup doista nije slušao živi glas začuđenog viteza — redovnika. U njemu su ozvanjale riječi jedne mrtve žene, pokopane nedavno u grobnici susjedne crkve, pod tornjem svetog Krševana. Mrtva žena, ubijena kraljica, kričala je grozovito oštro, zaglušno:

— Jeste li zadovoljni, gospodine biskupe? Kada skrivih smrt vašeg, štićenika, kralja Karla, proklinjali ste moje krvničke ruke. A sada krvničke ruke vaših pristaša zadaviše mene, Jelisavu Kotromanićevu, majku zakonite zatočene kraljice Marije. Mene, utamničenu ženu ubiše zlikovci, koji se bore pod vašim stijegom! Zašto ne dođoste na vrijeme da to spriječite? Zašto dozvoliste osvetu, kad propovijedate Kristove riječi; ne osvećujte se, osveta je moja, ja ću vratiti. Zašto ne naučiste svoje ljude? Ili ste zadovoljni sad? Nije vaš grijeh, ali se dogodilo nešto od koristi za vaše buntovnike i osvetnike: Ima li zadovoljstva u vašem srcu?

— Gdje je tu korist, gdje zadovoljština?

Pavao Horvat, biskup zagrebački, ispružio je ruku prema tornju, prema crkvi. Još je pitao:

— Vodi li put do slobode i mira cestom, koja je popločana ljudskim lubanjama? A koje će od tih suhih kostiju svjedočiti za sebe pred živim ljudima: ja pravedno padoh, a ja po svojoj vlastitoj nepravdi? Tko će tu naći račun i ravnotežu, osim Boga u nebu? On zna. On nas često poučí. A mi ne čujemo, ne želimo čuti, naučiti i znati. Činimo krivdu, osjećajući to u duši. A čudimo se farizejski kroz vjekove: od kuda stijene nevolja na našim ramenima i srcima?

VII

Krčmarica je zapalila lojenice u željeznim svijećnjacima. Na drvenom stropu plesali su pauci u svojim mrežama, loveći sjene.

Krčmarica je bila umorna. U sebi je željela zlo trojici vojnika, koji su još uvijek pili u kutu krčme. Njihova lica su gorjela i dokazivala da ne kane skoro ostaviti piće i stol u krčmi. Žena ih je mrzila, ali se smiješila ljubezno, kao da je najveća sreća na svijetu čekati poziv — da se donesu novi vrčevi.

Ona je bila porijeklom iz Ugarske. Voljela je kraljicu Mariju Anžuvinsku. Čekala je pobjedu novokrunjenoga Sigmunda. Mrzila je ove buntovničke vojnike, kaptolske ljude, ona Gričanka, poklonica bana Ladislava od Lučenca; mrzila ih je zbog njihove pobjede i zbog žudnje za snom, zbog umora i ludosti koje su govorili. Nije smjela da se upusti u razgovor, ali je u sebi odgovarala na svaku njihovu rečenicu:

— Sve je to laž što govorite, — tvrdila je bez glasa.

— Stara zmija je mrtva, sad se mlade ne treba bojati, — kazao je treći vojnik.

— To je laž, — usprotivi se krčmarica šuteći. — Najslavnija od svih žena, kraljica ženskog lica i muške snage još živi. Ove lažljive glasove ste pustili niz ceste i rijeke da prestraše nas koji smo vjerni moćnoj kraljici i njezinoj kćeri i Sigmundu.

— Sigmund će izgubiti čvrsto tlo pod nogama, — kazao je prvi vojnik. — Njegova potpora bila je stara vučica Jelisava. Marija je plaha, glupa i bolesna.

— Marija je mudra, a Sigmund junak, — mislila je krčmarica. — Vi ste glupaci i nitko drugi. Vas trojica, to se razumije. Pijane budale! Kad bih samo znala da je onaj dan koji čekam blizu, sipala bih vam otrova u vino. — To svi govore, — potvrđivao je riječi svojih drugova i nisko nad stolom klimao glavom drugi vojnik.

— Što za napuljskoga kralja? Što za Slavoniju i Hrvatsku? — žestila se krčmarica. Na ustima je nosila smiješak poniznosti i dobre volje. — Što za Horvate i Paližne? Za njih se ne borite vas tri gladna psa? Borite se za svoju trbušinu i za vino da njim nalivate praznu glavu. Muć-ka vino u tim šupljim bučama, muć-muć-muć!

Još nije bio gotov razgovor u gričkoj krčmi, nad Mesničkim vratima.

VIII

— Gotova je stara Jelisava, porod zmije otrovnice; gotovi ste svi, — rekao je stražar, starčić, slabašni kostur, svom mladom uzniku.

— Još živi lijepa, mlada, dobra naša kraljica, — odgovori Cvjetan Tavilić. Bijes mu je nadimao modre žilice na čelu.

— Gotovi ste svi, — opetovao je starčić. — Nikada nećeš preći prag kule na Dvercima. Podne je sad, ali ti možeš odmah reći suncu: lahku noć! Za uvijek! Reci! Reci!

Rugao se, kikotao i klopotao praznim, bezubim ustima. Nije mrzio mladića. Čak ga je i volio. Ali to je bio njegov sužanj, neprijateljski četovođa, protivnik, poslan od samoga vraga paklenskog.

Neprijatelja uvijek uvojačimo u vražje čete. A onda mu i damo. dostojno oružje, ono koje i treba od nas, da bi nas gonio, našu mržnju. Ali, na to starac nije mislio. On je kao i mnogi, većina, pri čitanju Svetog Pisma i riječi: „Ljubite neprijatelje. Jer kakva vam je korist ako ljubite one, koji vas ljube?" mislio na druge stvari, na šarena stakla u svodovima crkve. On je pomalo volio Cvjetana nesvijesno. Očinskom ljubavlju, urođenom onim koji sami nisu doživjeli radost očinstva, a potajno su čeznuli za njom. O, da je samo jednom prisluhnuo onim riječima i njihovom snagom usavršio svoju ljubav! Bila bi velika nagrada njegova u nebu!

Starčevo smijuckanje slično mišjem cviljenju, ugušio je štropot željeznih vratnica.

Cvjetan je ostao sam. Snuždio se, stopljen sa tamničkom tminom. Sjećao se krasne, ponosite žene u grimizu. Bio je dječak kad ju je prvi put vidio, Imala je lice kao snijeg, oči kao dijamante. Koračala je kao gospodarica svijeta, a zlato i dragulji žarili su se na njezinim rukama, poprsju i plaštu kao zvijezde i plamenovi. Zelene zvijezde i bijeli plamenovi. Nikad ih nije zaboravio.

Njezino ime se izgovaralo posebnim glasom. Činilo mu se da zvuci tog imena nose u sebi glasove pobjednih trublja, svečanih harfi i pjesmu bezbrojnih podanika, koji ju slave.

Pripovijedali su mu da se rodila u modrim planinama Bosne, na najvišem brijegu, nad oblacima, u kuli od kamena, željeza i zlata. Na kuli su stanovali orlovi i kobci. Vuci su tulili pred mostom na lancima, uz vrata kule, a pod kulom su pjenila ledena vrela i rušili se ogromni šumni slapovi.

Jelisava Kotromanićeva je gospodarila vucima, grabilicama, vrelima i slapovima. Te joj tako nije bilo teško zavladati obijesnom ugarskom vlastelom i buntovnim narodima na jugu kraljevstva. Ona je bila bojna sreća i snaga Ljudevita Velikog, koji ju je odveo u Budim iz kule na bosanskoj litici, u kojoj sada stoluje njezin bratić kralj Tvrtko Kotromanić.

Tamo, u gorama Bosne, među krivovjernom vlastelom, vucima i grabilicama, među bijesnim potocima i divljim slapovima živi Cvjetanov stric, fratar.

Cvjetan ga nije volio. On bi se ponosio stricem vojskovođom, ali se strica fratra gotovo stidio. Da je barem taj stric kraljev kancelar, ili biskup, ili barem kanonik. Ali, nije...

Cvjetanov stric hoda polubos, u svojim bijednim sandalama, kroz neprohodne šume, po trnju i kamenju, u kraju krvoločnih vukova i gluhih krivovjeraca, gdje nitko ne sluša njegovu riječ.

— Nastavit će se —

IZ KATOLIČKOG SVETA

Dominikancu — Nobelova nagrada. Nobelova nagrada za mir u 1958 godini pripala je belgijskom dominikancu p. Đorđu Dominiku Pire. Imenovani se pater rodio 1910 u Dinant u Belgiji. Sa 18 godina stupio je u dominikanski samostan. U Rimu je završio svoje studije. Kao svećenik postao je docent filozofije i socijologije. Njegova dobrotvorna radinost je počela 1938, kad se dao na osnivanje letnjih logora za pothranjenu decu. Posle rata 1945 počeo je organizovati pomoć za izbeglice i prognanike. Najveću slavu je stekao podizanjem takozvanih »evropskih sela«, u koje je smestio one izbeglice koji nisu bili sposobni da si sami pronađu stan i kruh. Sada stoji odnosno još se izgrađuje sedam takvih sela: u Ahenu, u Bregencu, u Ausburgu, u Brislu, u Spiesenu, u Norveškoj »Ana Frank« i u Bechumu pokraj Brisla »Fridtjof Nansen«. Nobelova nagrada iznosi u našem novcu blizu 30 miliona din. te će biti utrošena za poslednja dva sela.

Američki su biskupi na svojoj konferenciji, koju su održali od 12—14 novembra 1958 u Vašingtonu, odlučno osudili rasnu segregaciju, koje još ima u SAD. Izjavili su da su prema nauci katoličke Crkve pripadnici svih rasa jednaki, pa prema tome Crnci u SAD imaju potpuno pravo da budu u svemu jednakopravni s ostalim građanima. Pravednost traži da se i njima omogući jednak ekonomski i kulturni uspon kao drugim građanima. Najviše Crnaca živi u južnim državama gde su katolici najslabije zastupani. Za crnačka prava se naročito istaknuo katolički nadbiskup iz Nju Orlinsa u državi Luzijana, koji je svim autoritetom zaštitio crnačkog župnika koga beli župljani nisu hteli priznati.

U Moskvu se vraća katolički svećenik. Prema sporazumu između SSSR i SAD godine 1933 američka ambasada ima pravo na svoga vlastitog katoličkog svećenika u Moskvi. Pošto 1955 godine američke vlasti nisu dale vizu ruskom metropolitu Borisu za pohod pravoslavnih ruskih vernika u SAD, ruske su vlasti proterale katoličkog svećenika iz Moskve. Sada su sovjeti opet spremni dati ulaznu vizu za jednog katoličkog američkog svećenika.

Lorena je jedna vrlo industrijalizovana francuska pokrajina koja graniči s Nemačkom. Među 810 000 stanovnika, 100 000 je stranaca, redom radnika. Iz Italije ih je 55 000, iz Poljske 13 000, iz Nemačke 9 000, Jugoslovena 2 579, iz Luksemburga 2 541. Političko i crkveno središte Lorene je grad Metz. Tamošnji biskup Heintz je pre kratkog vremena dobio koadjutora Schmitt, koji ga je već nasledio. Među našim rudarima vrše duhovnu pastvu dva slovenačka svećenika.

Novi venecijanski patrijarh Msgr Urbani rodom je iz Venecije. Star je 58 godina. Pokojni kardinal Piazza ga je 1939 imenovao patrijaršijskim delegatom. 1945 godine bio je posvećen za biskupa te imenovan generalnim asistentom italijanske katoličke Akcije. 1955 postao je nadbiskup u Veroni. Posle izbora dosadašnjeg patrijarha Ronkali za Papu, bio je Msgr Urbani imenovan venecijanskim patrijarhom i kreiran za kardinala.

Tedan katoličkih intelektualaca održavao se u Parizu u prvoj polovini novembra. Na tom se skupu našao velik broj katoličkih intelektualaca raznih zemalja. Raspravljalo se o nacionalizmu, naročito u vezi s Alžirom, o stvaranju evropske i čak svetske zajednice te o ulozi Crkve u rešavanju tih pitanja.

Zemaljski ostaci roditelja sv. Terezije od Deteta Isusa, Ljudevita i Azele Martin, bili su iskopani i preneti u baziliku njihove svete kćeri u Lizieju. Radi se naime na tome da budu i oni, otac i majka, proglašeni blaženima. Sve njihove kćerke, koje su odrasle, pet na broju, posvetile su se Bogu u samostanskom životu. Jedna od njih još je na životu u samostanu u Lizieju.

Nazaret. U zemljanim radovima oko podizanja nove Marijine bazilike otkrili su dva kipa. Radi se o jednom torzu klečeće Majke Božje i jednom reljefu. Smatra se da su ta dela poklon francuskog kralja Ljudevita Svetog nazaretskoj bazilici koja se imala u 13 veku graditi, pa je najezda Saracena to sprečila.

Agagianian — papin legat. Kardinal Agagianian je bio poslan kao papin legat na zajedničku konferenciju istočnoazijskih biskupa u Manili na Filipinima početkom decembra. Istovremeno se obavila posveta nove manilske katedrale. Na tu su konferenciju bili pozvani biskupi iz Japana, Formoze, Vietnama, Indonezije i Filipina.

Treća konferencija biskupa Latinske Amerike održala se u Rimu u prvoj polovini novembra 1958. Zastupljene su bile sve države, i biskupi su raspravljali o četiri predmeta: o očuvanju vere, o katehezi, o dobrotvornoj organizaciji i o obredniku na narodnom jeziku. Po prvoj je tački odlučeno da se organizuju misionarske ekipe od 100—300 misionara koje će u jednoj pokrajini ili zemlji 4—5 meseci propovedati velike pučke misije. Po drugoj tački su se saglasili da treba deci dati u ruke katekizam, odraslim opet drugu posebnu knjigu te da se osnivaju bratovštine kršćanskog nauka po primeru na SAD. Po pitanju dobrotvorne akcije odlučeno je da se sve ujedine u jednu »Karitas«. Papinska dobrotvorna Akcija će dati potrebne instrukcije za to delo. Obzirom na novi obrednik je odlučeno da će biti prethodno poslan svima biskupima da mogu staviti svoje primedbe. — Raspravljalo se takođe o potrebi za stranim svećenicima i laičkim apostolima, kako bi se podigao katolički život u zemljama Latinske Amerike.

Francuska biskupija Lil se pobratila s Kamerunom. Na novim prisnijim međusobnim vezama lilski katolici će jače podupreti kamerunske katolike, dok će se ti za svoje dobrotvore više moliti. U Lilu je otvoren poseban dom za kamerunske studente. Lilski skauti će pomoći kamerunske skaute. Lilska deca će u takozvanoj dečijoj nedelji skupljati priloge za svoje pobratime u Kamerunu. Lil će slati više svećenika, laičkih apostola i veću materijalnu pomoć u Kamerun da se taj ekonomski podigne.

Papa Ivan XXIII je zadržao u svom papinskom grbu sve glavne elemente ranijeg grba koji je imao kao Venecijanski patrijarh. Na crveno belom polju stoji visok toranj, s jedne i druge strane po jedan cvet ljiljana; iznad toga venecijanski lav, koji drži desnu šaku nad knjigom sa natpisom: Pax tibi Marce, Evangelista meus. Na vrhu je papinska tiara, a s desne i leve dva unakrštena ključa, jedan zlatan, drugi srebren, povezana trakom.

Znak duhovnog napretka. Papa Ivan XXIII je prilikom preuzimanja lateranske bazilike, 23. nov. 1958., u propovedi razvio tri misli. 1) Papinske ceremonije su izgubile na svome vanjskom sjaju, ali su pridobile na duhovnosti. Onaj koga sada gledaju, nije toliko vladar, koliko svećenik i otac-pastir. Krist još nije došao u punom sjaju. Množe se znaci da se ljudi premoreni od taštine i prolaznosti sveta obraćaju izvorima čiste istine i života. Činjenica da vernici pokazuju toliko radosti i oduševljenja za Papu prilikom njegova nastupa najuzvišenije i najteže službe, siguran je znak duhovnog napretka i bogatog blagoslova. 2) Papa je dalje govorio o simbolima — kaležu i oltaru. U toj vezi je rekao da je učiteljska s l u ž b a prva oznaka pastirske vlasti Crkve. Preporučio se molitvama vernika, da bi se kao univerzalni pastir zadržao na svetlim brazdama koje je zacrtao blagopokojni papa Pijo XII te da bi u što većem broju došli k njemu oni koji gaje božansku nauku. — Na sve stvari na svetu treba da gledamo kao s oltara, naime s izvesne visine i udaljenosti, kako nas zemaljske stvari ne bi prevarile. 3) Papa je na kraju kazao da nema prava da očekuje dug život. Obzirom na sebe

rado ponavlja liturgijsku pesmu »Razlij večernje svetlo«. Za onoga koji obraća svoj pogled s pouzdanjem u Boga ne može biti iznenađenja. Smrt je posvećena, pošto vodi u večnu radost i slavu.

Perzijski šah kod Pape. 1. decembra 1958 perzijski šah je bio svečano primljen u audijenciju kod svetog Oca. To je bila prva takva audijencija novog Pape. Perzijski šah je bio 1948 godine u audijenciji kod Pape Pija XII te odlikovan ordenom zlatne ostrige, koji orden primaju nekatolički državni poglavari. Papa Ivan XXIII se u svom govoru zahvalio perzijskom suverenu što je zbog bolesti i smrti pape Pija XII odgodio posetu Italiji, koja je bila predviđena za početak oktobra. Papa je dalje kazao da je katolička Crkva radosna što može svojim bogatim iskustvom sarađivati u razvoju Perzije. Onda se još zahvalio šahu, što svojom naklonošću pomaže katoličke škole i karitativne ustanove. Za uspomenu Papa je poklonio šahu spomen-dukat, publikaciju o sikstinskoj kapeli i dva bibliografska sveska turskih i perzijanskih rukopisa koji se nalaze u Vatikanskoj biblioteci.

Papa Ivan XXIII je poklonio znamenitu belu pisaću mašinu pokojnog Pape Pija XII milanskom nadbiskupu Montini, koji je bio kao državni potsekretar najbliži saradnik pokojnog Pape.

Vizitacije. Papa Ivan XXIII ima nameru da obavi kao rimski biskup vizitaciju rimskih župa, što običavaju vršiti biskupi na svojim podređenim župama. Isto tako Papa želi da učestvuje katkada u 40 časovnom klanjanju, koje je uvedeno u rimskim crkvama, ali to nenajavljeno.

Protiv mita o napretku. Vatikanski radio je krajem prošlog novembra izjavio da se uvrežila u ljude kriva vera u tehnički napredak, kao da se sva pitanja na svetu mogu rešiti porastom materijalnih dobara. Nasuprot tog lažnog mita o svemoći materije treba postaviti prvenstvo duha. Rešenje savremene krize čovečanstva ne leži toliko u vanjskim uslovima života, koliko na ispravnoj duhovnoj orijentaciji.

Relejna stanica za Vatikan. Vatikanski radio već izvesno vreme govori narodima Južne Amerike na španjolskom jeziku. Neki argentinski privatnik ima svoju radio stanicu Colon. Sada ta stanica pomaže prenose vatikanskog radija na srednjim i dugim talasima.

Obredna kongregacija raspravlja o herojskim krepostima prvog kvibečkog biskupa Msgr Montmorency-Laval, koji je umro u Kvibeku 1708 godine, a rodio se u Francuskoj 1623.

Novi kardinali. Papa Ivan XXIII održao je 15. decembra tajnu konzistoriju, kojoj je prisustvovalo 12 kurijalnih kardinala. Tom prigodom je kardinal Tisserant prepustio službu kamerlenga kardinalskog kolegijuma kardinalu Micara. Iza toga Papa je održao govor u kome je imenovao 23 nova kardinala. Posle konzistorije vatikanski glasnici su odneli novoimenovanim kardinalima pisma o imenovanju. — 17 decembra održala se u konzistorijalnoj dvorani polujavna konzistorija, na kojoj je primilo 20 novoimenovanih kardinala kordinalski crveni biret. — 18. decembra održala se u crkvi sv. Petra javna konzistorija u kojoj su kardinali primili crveni kardinalski šešir. Tri kardinala su primila kardinalski biret od državnih poglavara: bivši italijanski nuncije Fietta od pretsednika italijanske republike, seviljski nadbiskup Bueno y Monreal od generala Franka, a portugalski nuncije Fernando Cento od pretsednika Salazara.

Papina božićna poruka. Dva dana pred Božić Papa je na božićne čestitke kardinalskog zbora odgovorio božićnom porukom, koja se prenosila preko radija. Evo glavnih misli toga govora! Papa oseća zadovoljstvo i utehu što kršćanski narodi vole Papu i pokazuju živ interes zanj. Papa je dalje odao priznanje velikom delu pokojnoga Pape Pija XII, naročito u njegovim božićnim porukama, koje su prava riznica dubokog bogoslovnog znanja i odličnih lekova za ozdravljenje zategnutih prilika u svetu. Papa Ivan XXIII je sažeo sadržaj tih poslanica u dve reči: jedinstvo i mir. — Svaki Božić pruža svetu ta duhovna dobra jedinstvo i mir, ali su ona ovisna od ljudske dobre volje, koja često otkaže. — Govoreći o jedinstvu Papa je istakao potrebu jedinstva među kršćanskim zajednicama, naročito s pravoslavnim Istokom, što bi bilo najjači ustuk protiv razornih snaga sadašnjice. Nikakve poteškoće neće njega odvratiti da ne bi radio u tom pravcu. Svaki Božić poziva čovečanstvo na međusobno sporazumevanje, na poštovanje slobode i na mir. Papa je spomenuo televizijski prenos zvona iz njegove domaće župe, iz venecijanske crkve sv. Marka i od crvke sv. Petra u Rimu. Mnogi neće čuti tih zvona. Nad velikim delom čovečanstva leži ruka ateizma i materijalizma, onih koji najpre mrze Boga onda tek one koji veruju u njega. Na svetu se ponavlja slučaj babilonske kule, koji će bez sumnje završiti velikim razočarenjem. Božić poziva kršćane na karitativnost, da vršenjem dela kršćanskog milosrđa manifestujemo pravu ljubav prema braći koja su u nevolji. Božić poziva sve ljude da porade na tome da iduća godina bude godina pravednosti, dobrote i mira.

Papa za Božić. Papa Ivan XXIII služio je ponoćku u kapeli sv. Matilde za diplomatske pretstavnike. Treću božićnu misu služio je u crkvi sv. Petra na papinskom oltaru, tako da su mogli brojni vernici sasvim izbliza prisustvovati njegovoj misi. Iza mise Papa je podelio s balkona crkve sv. Petra gradu i svetu apostolski blagoslov. Posle podne Papa je posetio tri rimske bolnice, lepo primljen od državnih rukovodilaca i upravnika bolnica. Posećivao je bolesnike od kreveta do kreveta i na kraju podelio božićne poklone. Time se obnovila stara tradicija koja je bila prekinuta 1869 godine zbog političkih prilika u Rimu. Na drugi dan Božića Papa je posetio glavni rimski zatvor Regina Coeli, gde su ga primili italijanski ministar pravosuđa Gonella, uprava zatvora i tamošnji kurati. Papa je prisustvovao sv. misi, a onda govorio s kažnjenicima, koji su bili mnogi do suza ganuti papinom posetom. — Istog je dana Papa primio diplomatske

pretstavnike kod Svete Stolice koji su mu predali svoja akreditivna pisma. Palo je u oči da nije došao pretstavnik predratne Poljske a ni pretstavnik Litve, koja je od 1940 godine u sklopu SSSR.

Napredovanja u Vatikanu. Sekretarom kongregacije za sakramente Papa je postavio Msgr Cesare Zerba, sekretarom koncilske kongregacije Msgr Pietro Palazzini, sekretarom kongregacije za semeništa Msgr Dino Staffa, a apostolskim delegatom u Vašingtonu imenovan je Msgr Vagnozzi, dosadašnji nuncije u Manili na Filipinima.

Pier Lermit, odnosno Msgr Edmond Loutil, po čitavom svetu poznati francuski religiozni pisac, završio je 17 novembra 1958 95 godina života i 70 godina misništva. Pier Lermit je redovni saradnik katoličkog francuskog dnevnika La Kroa (La Croix) i nedeljnog časopisa Le Pelerin. Dosad je izdao gotovo 50 romana, od kojih su neki izašli u tiražu od 300.000.

Urundi. Posle 60 godišnjeg misijskog rada ova misijska zemlja, koja je u sklopu belgijskog Konga, broji 2,2 miliona stanovnika, od kojih 1,137 miliona katolika. U prošloj misijskoj godini bilo je kršteno 98.000 osoba, od toga 59.000 dece.

Erik Horton, provincijal anglikanskih redovnika za Južnu Afriku Fathers Cowley obratio se na katoličku veru te je bio krizman u vestminsterskoj katedrali. To je najprošireniji anglikanski muški red, nazvan po glavnom samostanu u blizini Oksforda „Cowley". Kako ti redovnici hodaju po ulicama u svećeničkom civilu, stoga ih mnogi stranci smatraju za katoličke svećenike.

Papa je 27 decembra 1958 posvetio osam novih biskupa: državnog sekretara kardinala Tardini, novog italijanskog nuncija Msgr Grano, prisednika konzistorijalne kongregacije Msgr Ferretto, substituta državnog sekretarijata Dell' Acqua, biskupa za Vittorio Veneto Luciani, biskupa za Karema u Tanganjiki Msakali, pomoćnog biskupa Guatemala City Casseriego, apostolskog vikara Katange u Kongu Msgr Cornelius. U istovremenom posvećenju osmorice novih biskupa sa tri kontinenta ogleda se univerzalnost katoličke Crkve.

U Vroslavu u zapadnoj Poljskoj se na veliko popravljaju crkve i župski dvorovi što su bili prošlog rata razoreni i uništeni. Posebnu pažnju Poljaci posvećuju starim nacionalnim spomenicima: crkvi sv. Vojteha, crkvi Tela Gospodnjega, crkvi sv. Kristofora, koje potiču iz 13 veka.

Iz Južnog Sudana pristižu žalosne vesti da muslimanski guverner te pokrajine javno istupa da je krajnje vreme da se misijski rad prepusti domaćim snagama kojih još nema. Pravi misionari iz Verone su izloženi šikanacijama i često proterivani zbog sitnica iz zemlje.

I to su misije: U Minhenu se ovog semestra upisalo oko 1500 studenata iz azijskih i afričkih zemalja većinom na tehniku i medicinu, retki na filozofiju i na studij jezika. Među njima ima jedva 100 kršćana. Ogromna većina njih su neznabošci i muslimani. Život u katoličkom gradu od presudne je važnosti za njihov budući stav prema kršćanstvu. Crkvene vlasti postavile su misionara Petra Gerhards, da materijalno pomaže te strance te im pruža duhovno vodstvo. Taj misionar je pozvao građanstvo da mu pomaže sagraditi prostran dom za smeštaj tih studenata koji često vrlo bedno žive, pa će tako misijama učiniti veliku uslugu.

Katolici u SAD su u 15 godina poklonili svetu materijalne pomoći u vrednosti od 723 miliona dolara. Njihova dobrotvorna organizacija (MCWC) sama je podelila 2,1 miliona tona životnih namirnica, lekova i odela. Pomoć u robi za 1957 godinu pretstavljala je vrednost od 107 miliona dolara. Pomoć je bila poslana u 51 zemlju. Vodi je nadbiskup Ku (Keough), Jedna sabirna akcija među američkim katolicima iznela je 5000 tona odela, rublja i drugih stvari. Poslednjih godina pošiljke su porasle, pošto je država stavila na tržište veće količine žitarica koje se mogu pokloniti inostranstvu.

Meksiko. Imenovanjem nadbiskupa Guadalajare Msgr Gabiri y Rivera za kardinala, Meksiko je dobio prvi put u svojoj istoriji kardinala. Imenovani kardinal se rodio 1889, studije je završio u Rimu, zaređen je za svećenika 1912. Produžio je svoje studije na Gregorijani do 1918, onda se vratio u domovinu. Prvo je bio vikar, posle profesor filozofije, 1924 kanonik i biskupski kancelar, 1929 pomoćni biskup, 1933 koadjutor, 1936 nadbiskup Gaudalajare, od 1955 bio je pretsednik biskupske komisije za katoličku akciju. Naročito se zauzimao za meksikanske poljodelske radnike u SAD, kojih je bilo 1957 pola miliona. Njegova nadbiskupija ima gotovo 1,6 miliona vernika, 772 svetovna i 91 redovničkog svećenika kao 211 seminarista. Propoveda na svakoj mladoj misi, da bi tako podigao interes za svećenička zvanja.

Urugvaj. Antonio Marija Barbieri, nadbiskup u Montevideo, prvi je kardinal u Urugvaju. Rodio se 1892 godine, stupio kapucinima, 1921 bio zaređen za svećenika, na Gregorijani postigao doktorat iz teologije. Prvo je bio gvardijan u zavodu Konkordija, onda provincijal, 1936 koadjutor, a 1940 nadbiskup. Isticao se u organizovanju katoličke akcije, još danas vodi radijski program za decu, koji se rado sluša i u drugim zemljama. Bori se sa poteškoćama oko svećeničkog kadra. Njegova nadbiskupija broji jedan milion vernika, a ima samo 75 svetovnih i 350 redovničkih svećenika te 24 bogoslova. Pre nešto više od godinu dana uveo je u nedelje posebne molitve za svećenička zvanja. Svaki dan ispoveda. Dosad je napisao nekih 20 knjiga iz područja hagijografije i života Crkve u Urugvaju. Nalazi se među članovima utemeljiteljima Narodne Akademije, trenutno njen potpret-

sednik i aktivni član instituta za geografiju i istoriju. U Urugvaju vlada veća politička sloboda, nego je to običaj u Južnoj Americi.

Berlin. Katolička biskupija Berlin sastoji se iz tri dela: zapadnog Berlina, istočnog Berlina i jednog dela istočne zone Nemačke. U zapadnom Berlinu živi 2,2 miliona stanovnika. Među njima ima 265.000 katolika sa 74 župe i 150 crkava i kapelica. Istočni Berlin ima 1,5 miliona stanovnika, od kojih 150000 katolika sa 38 župa, 58 crkava i kapelica. Od istočne zone pripada berlinskoj biskupiji 34000 km² sa 2,6 miliona stanovnika, od kojih 190 000 katolika sa 127 župa i 129 crkava i kapelica. Njihov biskup Dr Julius Döpfner postao je najmlađi kardinal katoličke Crkve. Njemu su 45 godina.

Belgijski Kongo ima 17,4 miliona stanovnika, od toga 6,5 miliona katolika i jedan milion protestanata. Mlađi Belgijanci, koji dolaze u Kongo, bolje se snalaze i više poštuju domorodce, uče njihov jezik i traže dodir s njima.

Izrael. U toj se državi uvodi liberalniji odnos prema kršćanstvu. Ne traži se više da u mešovitom braku kršćanska strana pređe na mojsijevsku veru. Dozvoljava se Jevrejinu preći na kršćanstvo, a da se ne treba plašiti da će njegov korak biti žigosan izdajstvom ili otpadništvom. — Pre kratkog vremena u Nazaretu je bio zaređen za svećenika prvi palestinski Jevrejin Josip Šmuelolf. Rodio se u Jeruzalemu kao sin perzijanskog Jevrejina. U prošlom ratu je služio u nekoj jevrejskoj jedinici koja se borila u Libiji kao bolničar. Došao je u nemačko zarobljeništvo i živeo kao logoraš u Jugoslaviji. Od nadzornika logora kupio je za sedam cigareta Sveto Pismo novog zaveta. 1945 godine oslobodile su ga američke trupe i odvele u Englesku. Tamo se dao krstiti. Još iste se godine vratio u Palestinu i počeo se pripremati za svećeničko zvanje.

Švedska. Luteranska crkva je popustila pritisku parlamenta i javnog mišljenja, naročito ženskih organizacija, te pristala da mogu i žene postati pastori. Međutim je interesantno da se samo 25% od 252 studentice luteranske teologije izjasnile za službu kao pastori.

Velika Britanija broji 51,5 miliona stanovnika, od kojih 23 miliona protestanata odnosno anglikanaca i 5 miliona katolika. Katolici pretstavljaju dobrih 9% stanovništva, ali 70% njih vrši verske dužnosti. Katolici imaju oko 2700 crkava i kapelica, a godišnje ih se sagradi 60—70. Među protestantima verski je život u stalnom opadanju. Metodisti su od 1946 godine napustili 200 bogomolja. Anglikanska crkva izvrši godišnje 150000 krizmanja, dok ih je pre 50 godina obavila do 250000. Naročito velik je pad zabeležen u protestanskim venčanjima. Dok se 1844 godine u Velikoj Britaniji obavilo 98% svih venčanja u crkvi, danas njihov broj jedva dostiže 58%, a od toga 15% brakova je katoličkih, upravo dva puta više nego pre 100 godina. Istovremeno katolici su sagradili ili popravili šest puta više škola nego anglikanci. Oko 600000 britanske dece pohađa katoličke škole. — Posle drugog svetskog rata katoličko se stanovništvo u Britaniji nedeljno povećava prosečno za 1500 osoba, bilo zato što imaju katolici više dece, bilo zbog useljavanja iz Irske i Evropo. Vrlo veliku ulogu igra u Londonu informacijski ured koji šalje inserate verskog sadržaja u razne engleske novine. Ponukani tim inseratima mnogi ljudi šalju pitanja na informacijski ured, prijavljuju se na informacijske kurseve u kojima se upoznavaju s katoličkom naukom. Samo prve nedelje prošlog novembra prijavilo se 800 osoba. Poslednjih šest meseci 1000 osoba obavestilo je informacijski centar, da su prešli u katoličku Crkvu. Posle svršenog kursa oko 5000 osoba tražilo je posebnu pouku preko lokalnih župskih svećenika.

Hulan E. Jack — obraćenik. E. Jack se rodio na Antilima u Karipskom moru od protestantskog crnačkog pastora. Kao toliki drugi u starosti od 16 godina potražio je sreću u SAD. Od radnika je postao student, onda direktor, pa narodni poslanik u američkom kongresu, a sada je pretsednik opštine Manhattan, koja pripada velikom Nju Jorku. Taj 51 godišnji američki Crnac stupio je 1957 godine u krilo katoličke Crkve. Na taj ga je korak ponukalo najpre stanovište katoličke Crkve u rasnim pitanjima.

Kanada. Gospođica Vera Bekić, rodom iz Jugoslavije, postavljena je za nastavnika religioznih kurseva na univerzitetu u Otavi. Pre nje su tu službu vršili oci Oblati. Gospođica je završila studij teologije i socijalnih nauka.

Hodočasnici iz Bergama su za blagdan Bezgrešne poklonili Papi Ivanu XXIII novu tiaru. U znak zahvalnosti Papa im je na sam blagdan služio svetu misu. Tiaru kojom je papa bio krunisan, primio je papa Pijo IX 1877 godine za poklon. Njome su bili od toga vremena krunisani svi njegovi naslednici.

Žalobni pomen. U pariškoj katedrali skupili su se 1 decembra 1958 katolički Rumuni, koji žive u zapadnoj Evropi da molitvom i svetom misom komemoriraju žalosnu desetgodišnjicu. 1 decembra 1948 godine rumunski je režim odlučio da uništi katoličku Crkvu u Rumuniji: organizacija grkokatoličke crkve je bila potpuno uništena, rimokatolička Crkva je bila teško pogođena, a njezin rad paralizovan. Službu Božju u pariškoj katedrali obavio je rektor rumunske katoličke misije Msgr Cosma. Od 1948 na ovamo bilo je streljano 50 katoličkih svećenika, preko 200 umrlo ih je u zatvoru, dok ih se još uvek više slotina nalazi u zatvorima. Svi su katolički biskupi u zatvoru, odnosno internirani. Trojica njih su u zatvoru umrli.

Oko 30 crnačkih profesora iz Južne Afrike ostavilo je svoju domovinu i otišlo u Ganu i Nigeriju gde su ih oduševljeno primili, pošto im je domovina postala maćehinska. U Johanesburgu zavešlala su 162 belca, dva crnca i jedan Indijanac svoje oči za tamošnje crnce.

Dvadeset Bantu-crnaca progledali su, pošto im je bila operacijom prenesena tuđa rožnjača. Od 1951 godine u toj se bolnici lečilo već 90000 crnaca, a nad 2000 njih izvršena je operacija.

Stari mozaik. Prilikom premeštanja vodovodnih cevi u blizini lateranske bazilike radnici su otkrili oko 7 m² vrlo lepog mozaičnog patosa, za koji se smatra da je star 1700 godina. Stručnjaci misle da su to ostaci palate rimske patricijske porodice Plaucija, koju je car Konstantin poklonio papi Silvestru za papinsku rezidenciju.

Belgiska pošta je izdala u počast Nobelovog odlikovanca patra Pire posebne poštanske marke.

Svetovni luteranski savez će i u Evropi osnovati svoj studijski centar, koji će proučavati sve probleme u vezi s katoličkom Crkvom. Profesori će tamo proučavati katoličku teologiju i svoje rezultate staviti na raspolaganje drugim kršćanskim veroispovestima. Sličan centar već postoji u SAD.

Kraljevski nacionalni institut za slepce u Engleskoj izdao je poseban nedeljni misal za slepce. Molitvenik sadrži stalne molitve, dok se promenljivi delovi ulažu sa strane.

Ugalj u biskupskom prstenu. Nemački biskup iz Essena i francuski biskup iz Metza nose u svojim prstenovima komadić uglja. U obe te biskupije ima naročito mnogo rudara.

Najstariji kardinal umro. Nadbiskup od Santiago u Čile kardinal Caro Rodriguez je umro u starosti od 92 godine. Uprkos visokim godinama učestvovao je u konklavu. Kardinal je duže vremena bolovao od stomaka i plućnih i srčanih komplikacija. Nadbiskupom čileanske prestonice postao je 1939 godine, a kardinalom je bio imenovan 1946.

U Bonnu u zapadnoj Nemačkoj posveća se velika pažnja duhovnoj brizi diplomata. Prelat Wachowski brine se za 68 ambasada i poslanstava, među kojima 16 služe se uglavnom španjolskim jezikom. On sam ispoveda na sedam jezika. U pomoć je dobio jednog Španjolskog i jednog kineskog svećenika. Diplomatski pretstavnici istočnoazijskih zemalja su naročito pristupačni dušebrižničkom radu.

SVI MOLIMO

Svi molimo. Šapat čini
u tišini
žubor rijeke.
Uzdasi se tiho njišu
ko da dišu
trave meke.

Vječno stara, vječno nova
do svodova
uzdiže se —
ta molitva sve slaboće
u vis hoće
da ponese.

Gore srca da uzdigne,
da pridigne
tužna čela.
Te molitve šapat ječi
snagom riječi,
snagom djela.

Razgovori to su slatki,
sati kratki
blizu Krista.
„Nek nam bude svakog trena
uzvišena
duša, čista".

Uzdasi se tiho njišu
ko da dišu
trave meke.
Svi molimo. šapat čini
u tišini
žubor rijeke.

NAKANE APOSTOLATA MOLITVE. Sveta nas Crkva u mesecu februaru poziva da se naročito molimo presvetom Srcu Isusovu, da bi se uživanja željnosti našeg vremena uspešno suprostavili duhom odricanja i održavanjem posta. U misijskom nam pogledu Crkva tog meseca preporučuje molitvu, da podmuklo delovanje kineskih staljinističkih vlastodržaca ne bi iščupalo kršćane od crkvenog jedinstva.

UREDNIKOVA POŠTA

P. K. Pitanje: Otkad postoje istočni obredi? Odgovor: Postoji pet temeljnih istočnih obreda: aleksandrijski (koptski), antiohijski (sirski), kaldejski, bizantinski i jermenski. Neki od tih imaju više varijanata. Pod koptski spada i etiopski, pod sirski spada i maronitski i malankarski, pod kaldejski malabarski. Bizantinski je najrasprostranjeniji te se opslužuje na mnogim jezicima. Ti su obredi nastajali polagano širenjem kršćanstva po Srednjem Istoku. U međusobnom dodiru uticali su jedan na drugoga, ali vremenom su dobili stalnu formu. Katolička Crkva želi da se ti obredi očuvaju, pa ne dozvoljava ujedinjenim kršćanima da uvode novosti u svoj obred ili da bi prešli jednostavno na latinski obred.

K. P. Pitanje: Ko upravlja svetim mestima u Svetoj Zemlji? Odgovor: U koliko na svetim mestima bogoslužne prostorije pripadaju katoličkoj Crkvi, upravlja ih posebna franjevačka provincija Svete Zemlje. Po državnoj pripadnosti Božji grob u Jeruzalemu, Getzemani, Betlehem, Betanija nalaze se u Jordanu, dvorana poslednje večere u Jeruzalemu, Ain Karim, Nazaret, Tabor, mnoga druga mesta u Galileji nalaze se u državi Izrael. Sveta je zemlja pala u muslimanske ruke brzo posle nastupa Muhameda i njegove nove vere islama u 7

veku. Pokušaji krstaša da oslobode Svetu Zemlju propali su. Od 1948 godine Palestina je podeljena. Na zapadnom delu je osnovana nova država Izrael, a istočni deo je priključen državi Jordan. Pošto vlada između Arapa i Jevreja politička napetost, sveta su mesta teško pristupačna i hodočašća su vrlo otežana.

P. K. Pitanje: Zašto nosi kardinal Tisserant i neki drugi bradu? *Odgovor:* Svećenici istočnih obreda nose po pravilu bradu. Nekada je taj običaj vladao i u latinskoj crkvi. Pape su nosile, kako vidimo na slikama, bradu sve do 1700. Poslednji papa sa bradom bio je Inocentije XII, koji je umro 1700 godine. Neki redovi, n.pr. kapucini su i na Zapadu očuvali bradu, a drugi, naročito misijske družbe su uvele taj običaj.

L. M. Odgovor: Niko nema prava siliti nekoga da stupi u brak. Ako devojka ostaje neudata iz religioznih razloga, čini Bogu ugodnije delo. Ako je bolest roditelja ili njihove teške materjalne prilike sprečavaju da zamoli za prijem u samostan, neka se strpi, pošto žrtvujući se za roditelje ispunjava četvrtu Božju zapoved. Kad se prilike promene, može pokucati na samostanska vrata.

M. T. Pitanje: Da li mogu osim molitve još nešto učiniti za misije? *Odgovor:* Poznato je da katekizam nabraja tri vrste dobrih dela: molitvu, post i milostinju. Na sva tri načina treba pomoći misijama. Za molitve i duhovne nutarnje žrtve ne treba niko da zna sem dragi Bog. Pomažete li kojeg siromašnog semeništarca ili bogoslova, činite dobro posredno i misijama, pošto svaki svećenik treba da budi i gaji među vernicima ljubav prema misijama. Po nekim samostanima odgajaju se klerici koji imaju želju raditi kao misionari među neznabošcima: ako pomognete takvim samostanima isto će to koristiti misijama.

T. K. Odgovor: Kad je bl. Devica Marija odgovorila arkanđelu Gabrijelu „Kako će to biti, kad ja ne znam muža?" nije htela time kazati da joj je sveti Josip nepoznata strana osoba, kad je bila s njime već zaručena, nego samo da su oboje imali čvrstu nakanu devičanski živeti.

L. S. Odgovor: Primio sam Vašu božićnu pesmicu „Pred jaslicama". Stvar još nije dozrela. Neke poredbe nisu uspele, izrazi su tvrdi, previše prozaični. Poneki stihovi su nešto bolji: „U hladnoj noći, u sjeni stijene — Nježan ko ljiljan cvijet. — On širi svoje ručice bijele — Da grli cio svijet." Samo odvažno nastavite!

M. R. Pitanje: Da li sam izgubio nevinost, ako sam grešio delom na samome sebi protiv šeste Božje zapovedi? *Odgovor:* Svakim se smrtnim grehom gubi krsna nevinost, a svakim smrtnim grehom protiv šeste zapovedi gubi se devičanska nevinost. Ako se taj smrtni greh nije zadržao samo u mislima ili željama, nego se dovršio u telesnoj nasladi, devičanska je nevinost zauvek izgubljena. To važi za oba pola.

P. K. Pitanje: Kakav je verski život u Čehoslovačkoj, kad se o verskim prilikama u toj zemlji ništa ne čuje? *Odgovor:* U našem časopisu povremeno objavljujemo vesti iz Čehoslovačke. Nemoguće je ukratko opisati verske prilike u jednoj zemlji. Svakako je istina da su verske prilike tamo teške. Praški nadbiskup Beran već je 10 godina u zatočeništvu, a i toliki drugi biskupi ne nalaze se na službenim mestima Grkokatolici u istočnoj Slovačkoj silom su prevedeni pod vlast moskovskog patrijarha. Dobro ćemo učiniti, ako se molimo svetoj braći Ćirilu i Metodiju koji su radili u toj zemlji da podupru svojim zagovorom pred nebeskim prestoljem stvar katoličke Crkve u toj bratskoj zemlji.

S. M. Pitanje: Kod nas se pre nekoliko dana služila Misa koja me je zbunila. Svećenik se nije obraćao prema narodu da ga pozdravi, nego da ga blagosilja. Kakve je vere taj svećenik? *Odgovor:* Morali ste pitati domaćeg župnika, koji je dao onom svećeniku dozvolu da misi u njegovoj crkvi. Po svemu sudeći, tu je misu služio grkokatolički svećenik na staroslovenskom jeziku.

S. M. Odgovor: Kažete da ne volite recitirane Mise, pošto je suviše bučna, pa vas rastresa. Verujem da ima kod recitirane Mise još izvesnih slabosti. Svaki je početak težak, ali kad se recitirana misa dobro uvežba, kad svi vernici lepo nauče odgovarati, moliti, pevati, onda je takva misa vrlo lepa i privlačna. Sveta je misa zajednička žrtva svih prisutnih, odnosno sve župe. Stoga treba da svi učestvuju na misi. To se želi postići zajedničkom molitvom i zajedničkim pevanjem. Pred Bogom zajednička molitva više vredi nego molitva svakog vernika naosob. Konačno, znajte, vrednost i zaslužnost vašeg učešća na svetoj misi ne zavisi od vašeg zadovoljstva i pobožnog raspoloženja, nego koliko ste ljubavi i žrtava prineli Bogu na oltar, ne samo za sebe, nego i za druge, čitavu zajednicu.

A. B. Pitanje: Želela bih za svog pokojnog supruga dati otslužiti gregorijanske mise. Da li mogu i sebe uključiti u te sv. mise, pošto nemam nikoga ko bi nakon moje smrti dao za mene služiti sv. misu? *Odgovor:* Papa Grgur Veliki (590—604) pripoveda o nekom redovniku Justu, koji je umro u rimskom samostanu sv. Andrije. Grgur Veliki je dao obaviti za pokoj njegove duše trideset misa 30 dana uzastopce. Kad se obavila poslednja misa, pokojni redovnik se javio svome sabratu Kopiozu da je spašen iz čistilišta. Taj događaj, o kome priča sv. Grgur, dao je povod da se počelo u zapadnim zemljama pobožnim običajem gregorijanskih misa. One se služe samo za jednog pokojnika, koga želimo izbaviti iz čistilišta. Stoga ne možete sebe uključiti u taj ciklus gregorijanskih misa, koje bi se otslužile za vašeg muža. Nadam se da ćete naći među svojim poznanicima osobu koja će izvršiti Vašu oporuku.

BLAGOVEST izdaje Nadbiskupski Ordinarijat u Beogradu. — Odgovorni urednik: Dr Janez Jenko, konzultor. — Uredništvo i uprava: Beograd, Svetozara Markovića 20 — Tek. račun 101-704-3-533.

Grafičko preduzeće SRBOŠTAMPA — Beograd, Zmaj Jovina br. 39 — Telefon 20-268.